

Hat nap Erdélyben – Határtalan! élmények

Kezdjük az epilógussal: a hazaérkezés után egy héttel pénteken megtartottuk a kirándulás értékelő óráját. Minden résztvevő kapott egy kis papírdarabot; a feladat annyi volt, hogy az első gondolatot, szót, mondatot, ami eszébe jut a hatnapos utazással, kapcsolatban erre írja le. Nem volt kötelező – papír nem maradt üresen. A közel harminc kis cetlin leggyakrabban előforduló szavak, kifejezések – a teljesség és bárminemű sorrend igénye nélkül – ezek voltak: gyönyörű, élmény, Tordai-hasadék, nagyon, szép, Hargita, haza. Jóleső érzés fogott el, miután mindegyiket végigolvastam, sőt, nem tagadom, meghatódtam és meglepődtem: nekem többször is úgy tűnt utunk folyamán, hogy nem mindig hágott az érdeklődés a tetőpontjára, néha egyenesen unalmasnak vélt gyermekarcokat láttam magam előtt, annak ellenére, hogy viselkedni azért igyekeztek. Bevallom: tévedtem. Bizonyára a fáradságot ítéltem meg kissé rosszhiszeműen.

Nos, április 29-én, pénteken hazaérkezéskor este 6 óra után inkább kiestek a busz ajtaján, mint leszálltak, és az egyetlen sajátos tájékozási pont minden gyermek számára egy integető, vagy ölelésre nyíló szülői kar, egy ismerős hang volt. Szerintem ez a fajta hagyományos GPS juttatja célba leghamarabb a gyereket: mire az utolsó csomagot kipakoltuk a sofőrrel (apropó, rá mindjárt külön is kitérek), lényegében üres volt a sportcsarnok előtti utca. Legbelül éreztem, hogy ez lesz, így egy „Köszönjük!” és „Viszontlátásra!” kiáltásról még a busz megállása előtt gondoskodtam. Szólt ez mindenkinek, aki segített, hogy tanulóink jól érezzék magukat: egymásnak, mert együtt lehettek; a Határtalanul! pályázat kiötlőinek és szervezőinek, mert lehetővé tették ezt a programot; a szülőknek, mert támogatták gyermekeiket; a távolban maradt vendéglátóinknak, mert otthon érezhettük magunkat, és sorolhatnám tovább... De ígértem, hogy szólok a sofőrrel: a napok lényegi részét töltöttük együtt vele – az ember természetesen elvárja, hogy jó szakember legyen – pipa. A többi lutri: emberséges, megértő, alázatos, türelmes, gyermek- és felnőttnyelven egyaránt értő – összegezve: „jófej” – pipa.

Mielőtt felvettük volna a Tápióság irányt ezen utolsó napon, még azért akadt egy-két tennivalónk... A határ előtt Nagyváradon álltunk meg: menetrend szerint a püspöki palotát néztük meg, mit néztük – csodáltuk. A hatalmas termekben, szobákban sétálva akaratlanul is csend uralkodott el mindenkin. A földszintre érve Szent László királyunk ereklyetartóját (hermáját) mutatták be teljes nagyságában: a koponyacsontjának darabja elvileg nem volt benne, mert azt a székesegyházban őrizték. Ám mi oda is bementünk, de egy kimért egyházi, sekrestyés? tagadta a szent ereklye ottlétét, így kétségek közt távoztunk.

Nagyvárad előtt kalotaszegi származású Norbi idegenvezetőnk jóvoltából a bánffyhungyadi nyolcszáz esztendő református templomot tekinthettük meg fakultatív programként. Ide Csucs településről érkeztünk, ahol kicsit mindenki Adyra hangolódott: a Boncza-kastélyt szemléltük meg kívül-belül, ahonnan neves költőnk második felesége, Csinszka származott. Tények: a nagy épület teljességében egy ismertebb román költő és neves államférfi Octavian Goga emlékére van berendezve, Adynak híre-hamva sincs benne, hacsak nem az eredeti bútorok, melyeket valaha esetleg az ő keze is érintett... Ő egy külön kis épületben kapott talán kétszobányi helyet emlékül, alig néhány éve, mert akkora volt az érdeklődés – mármint Ady iránt – hogy, felébredt a kultúra szégyenérzete a fenntartókban (remélhetőleg nem csupán a bevétel iránti érdeklődő vágy). A nap kiindulópontja és ébredésünk helye Magyarlóna

település volt, ahol házaknál voltunk megszállva, immáron másodízben, lévén a hétfő estét is itt töltöttük. A gasztronómia iránt érdeklődőkhöz szólok: húsgombóclevés, töltött káposzta, csirkecomb, tojásrántotta, házi szalonna, tarhonya, felvágottak, zöldségek, sütemények. Összefoglalva: amikor én láttam, minden gyermek evett.

És most időugrás: vissza a megszokott régmúlt-közel múlt idővonalra.

Szent György havának 24. napja reggelén, az Úr 2022. esztendejében elindula vala gyermekeink hada ☺ Talán 10 óra táján értünk a határra, és kb. fél óra múlva már Partium aszfaltját koptatta buszunk kereke. Nagykároly városában a Károlyi-kastélynál futottunk össze aznapi idegenvezetőnkkel, Izoldával. Az épület régi tulajdonosa biztosan nagy szeretettel fogadott volna bennünket, de mivel cirka 300 éve már odaát vezeti Rákóczi kurucait, így csak a nagymajtényi zászlóletétel vezetőjének emléke lengett körül minket.

Érmindszenten felkerestük Ady Endre szülőházát: kicsiny nádfedele, agyagpadlós viskó; és az édesapa által épített kúriát is a régi épület szomszédságában. Érezhető volt a hatalmas szakadék: több mint egy hónapja Budapesten jártunk Ady nagypolgári lakásában, most meg a szegénység apró bölcsője tárult elénk, ahonnan költőnk elindult. A falu mai neve Ady Endre – elismerés az elismerésért a jogalkotó felé.

Utolsó enapi állomásunk és egyben a szálláshelyünk Koltó felé tartva még tettünk egy bevezető kitérőt Erdődre: itt a szó szoros értelmében Petőfi nézőpontjába helyezhettük magunkat – egy hatalmas sziklatömb állít emléket a helynek, ahonnan népi költőnk szerelmének pillantására várt a fenti vár és az apa szigorából, a pletyka szerint találkoztak is ott, a Homoród partján (+ házasságot is a vár kápolnájában kötöttek anno). Koltó is irodalmi zarándokhely: Erdődön leskelődő poétánk és Júliája itt töltötték mézesheteiket. Nos, a régi hangulatnak a Teleki kastélyban – a falain és a pincéjén kívül – semmi nyoma: átesett egy EU támogatta felújításon, inkább eladható modernizált kastélyszállóként, mint letűnt magyar korok történelmi és irodalmi emléket őrző helyeként. Az udvarán azért elállt a lélegzetünk, amint megpillantottuk a hó takarta bérci tetőt ugyanazon kőasztal mellől, ahol a Szeptember végén is megalkottatott. Vacsora után beszélgetés, bámészkodás (merthogy az erkélyekről hegyi kilátás nyílt), tisztálkodás, meg apró helyreigazítások: egyik kislány meglepődve tapasztalta, hogy hátizsákjának tetején egy több számmal nagyobb fiú cipő és egy hatalmas, szintén a másik nemhez tartozó, kabát jelenik meg – az egyik srác hátizsákja ugyanolyan volt, és természetesen összecserélték. Zsák vállra, ötszáz méter séta a szomszéd szálláshoz, ott zsákcsere, és séta vissza. És természetesen utolsó este is megtörtént ugyanaz a csere...

Este és reggel második nap. Koltóról igencsak szerpentinek út vezet Máramarossziget felé, aminek közvetlen hatása van sok emberi gyomorra... így be kellett iktatnunk egy-két pihenőt a sebes Mára folyó partján, néhány havas hegyoldal között. Úticélunk a skanzen volt, ahol három-négy évszázados faházakat tekinthettünk meg. Nos, ez így elsőre talán kicsit unalmasan hangzik, de ha a gyermek bebújhat egy-egy tyúk- vagy disznóólba, felmászhat egy létrán a ház a padlására, rácsukhat egy nagy faajtót a másikra, akkor máris élvezhetőbb a dolog.

A Zilahra vezető út hosszú, közel háromórás. Ady hajdani gimnáziuma és előtte a költő hatalmas szobra tekintélyt parancsolóan néz a diákra. És mire átsétáltunk a Wesselényi-emlékszoborhoz, már esőben fotózkodtunk. Ömlött az égi áldás, de csak azon öt perccig, amíg

visszaértünk a buszhoz. Késő délután már kincses Kolozsvár utcáit róttuk: a Szent Mihály templom és a Mátyás király emlékmű melegséggel és büszkeséggel tölti el minden magyar szívét, ami ott sajnos sokaknak elegendő ok volt arra, hogy az elmúlt évtizedekben nem egyszer megpróbálkozzanak az alkotás eltüntetésével (és most nem valamiféle David Copperfield-módszerre gondoltam). A városban Mátyás király ősi szülőháza is bátran állja az idők próbáját, bár hosszú évek óta nem látogatható a nagyközönség számára. Este Magyarlónán pihentünk.

Kedd reggel egy Szent László legenda nyomába eredtünk: a Tordai-hasadék távolról igencsak fura és talán kissé félelmetes képződményét szemlélhettük meg közelebről: szószerint a belsejéből, merthogy végigsétáltunk az aljában. Függőhidak, drótkötelek, itt-ott keskeny csúszós sziklaparkányok, néhol 5-6 méterre alattunk a folyó, felettünk 80-100 méteres függőleges sziklafalak – kaland volt mindenkinek. Így Szovátán a Medve-tó – bár szintén hegyek között van csodálatos és különleges környezetben – már csupán egy üdítő és könnyű sétának bizonyult. De hát ugye milyen a gyerek – mindenhol talál valami izgalmasat: nem messze a tó partján van egy érdekes képződmény: első ránézésre távolról egy nagy szikla, közelebb érve látható, hogy sóból van, természetesen táblázva, körbekerítve, nyalhatatlan – azaz az érdeklődő tanulónak így bizonyíthatatlan a nátrium-klorid mivolta. Nos, néhányan addig másztak feljebb és feljebb, amíg csak találtak egy másikat, amit meg lehetett érinteni és kóstolni.

Farkaslakán Tamási Áron sírjához mentünk még el, a szülőház már zárva volt, maradt másnapra. A szállásunk a következő két este Székelyszentlélek településen volt. Innen indultunk el a negyedik nap reggelén tehát Szentegyházára, ahol egy hatalmas, ekhós szekérhez hasonló felépítménybe szálltunk be. Volt neki ponyvából teteje és oldala (megjegyzem, ez már modern változat: az oldalába erős fólia takarta ablakokat vágta), két-két sor pad, középen egy-egy keskeny asztal. Mindezt egy traktor mozgatta felfelé a hegyen. Bő egy órás mesés szép tájon történő (hegyek, amerre a szem ellát, hó kétoldalt, patak mellettünk, s foltokban, ahonnan a hó már továtűnt, sáfránytenger) zötykölődés után értünk fel egy parkolóba. És ismét kaland: előttünk hóborította hegyoldal – elindultunk. A meglepetés nem sokáig váratott magára: ha nem a megfelelő helyet tapodta, az ember derékig sülyedt az istenadta fehérségbe. Nem kis közdelem árán tehát, de feljutottunk a székelyek szent hegyére, a Madarasi Hargitára. Odafele a fekete sziklákon kopjafák százai, és olyan kilátás, amit nem lehet leírni, lefesteni. Oda EL KELL MENNI! Tamási Áron szülőházát láthattuk délután napzárasként. Az Ábel-trilógia első regénye is remekmű, de még a helyben született és hegyet megélt irodalom művésze sem képes szavaival azt adni, amit a csíki havasok látványa ébreszt az emberben.

A másnap reggeli esős, szomorkás idő illett a fehéregyházi csata hőseinek emlékhelyéhez. A minap Petőfi boldog napjaiba nyerhettünk bepillantást, itt viszont az elmúlás érzése lesz úrrá az emberen. A költőt is errefelé látták sebzetten, utoljára... Nem messze van Segesvár, ahol a fenti várnegyedben tettünk sétát: a keskeny történelmi utcák monumentális épületeinek mindegyikét magyar kéz alkotta. A gyerekszem természetes akkor csillant fel, amikor idegenvezetőnk megállt a hírhedt Vlad Tepes, alias Drakula állítólagos szülőháza előtt.

Irány Marosvásárhely, ahol a száz éve épült kultúrpalotába tértünk be. Óriási épület a város központjában, hatalmas kiállítótermekkel, óriási koncertteremmel. Majd a vár és a református vártemplom következett. Ez utóbbi sajnos zárva volt, mint ahogy az a tordai híres római katolikus templom is, ahol a világon először mondták ki és foglalták törvénybe a lelkiismereti és vallásszabadságot 1568-ban.

Este lett és reggel, hatodik nap. Ennek történései írásba foglaltattak jelen fogalmazvány második, harmadik és negyedik bekezdéseiben. Így kerek tehát a történet. A hetedik nap pedig, mint tudjuk, a pihenése.